

VÁMOS GABRIELLA

Fiatalok Népművészeti Stúdiója – a tárgyalkotó népművészet átalakulása a Kádár-korszakban

Az 1970-es években, amikor a klasszikus értelemben vett paraszti kultúra átalakult, leépülni látszott, megjelent az igény a népművészet újrafelfedezésére. Ennek egyik iránya a táncmozgalom, a népdalok és a népi hangszeres zene felfedése volt, de a kézművesség, a tárgyalkotó népművészet irányából is megjelent egy csoport, a Fiatalok Népművészeti Stúdiója vagy Fiatal Népművészek Stúdiója (FNS) néven, amely 1973-ban jött létre a Nomád nemzedék tagjai közül verbuválódott csoportként. Tagjai a magyar népi kultúrát nemcsak a múzeumok falai között, kiállítások keretein belül akarták látni, hanem még meglévő elemeiért Erdélybe, Gömörbe, Beregbe, és az ország számos pontjára elutaztak azért, hogy az ottani mesterektől megtanult fogásokat, szokásokat, dalokat, zenéket saját alkotómunkájuk során is felhasználják.

A Stúdió legismertebb alapító tagjai: Zelnik József, Bánszky Pál, Makovecz Imre, Csete György, Csoóri Sándor, Nagy László, Buda Ferenc, Nagy Mária, Vidák István, Borbély Jolán, Füzes Endre, Andrásfalvy Bertalan. Utóbbi három néprajzkutatóként csatlakozott a mozgalomhoz. A tevékenységnek és a társaságnak a Népművelési Intézet stúdióterme adott otthont, ahol havonta egyszer, vasárnaponként előadásokat tarthattak és hallhattak a hivatalos kultúrpolitikától eltérő elméletekről, kutatásokról.

A Stúdió tagjai országsszerte gyűjtöttek parasztemberek-től, megfigyelték azok módszereit, elmondtattak velük minden ismeretet, ami az egyes mesterségekhez kapcsolódott. Nem csak a díszes darabok előállítását tartották fontosnak, hanem a tárgyak funkcionális kihasználtságát is. A Stúdió tagjai több elfeledett mesterséget élesztettek újjá: gubaszövés, lószőrfonás, kéregedény-készítés, népi hangszerkészítés, nemezelés, növényi alapú textilfestés stb. Emellett szakkönyveket, kézikönyveket írtak, művelődési házakban, múzeumokban, játszóházak, vásárok, kiállítások kereteiben mutatták be tudásukat, ezáltal a közművelődésre is hatással voltak. Azok közül, akik a Stúdióval kapcsolatba kerültek, sokan először a Népművészet Ifjú Mestere, majd Népművészet Mestere díjakban is részesültek.